



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis, E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana Libri XVI**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1634

9. De Amplificationis duodecim modis crebrò vsurpatis: primus
Amplificandi modus, & Enumerationum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70090](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70090)

locos, & figuras; Et hoc attigit cum dixit fieri amplificationem per τωρηγορίαν & δεινώσει, per τωρηγορίαν nihil aliud voluit, quàm variam locorum omnium tractationem, per δεινώσει exaggerationem, quæ fit per exclamationes, & cætera figurarum instrumenta. Præter has rationes etiam, si quis diu expèdat, & nõdũ quærat in serpo, nihil inueniet. Locis porrò cum afferuntur, non sunt nudi & simplices producendi, sed vario inter sese nexu conglorandi, quo plus roboris habeant. Vt qui funes torquent, quo robustiores faciãt, de industria duplices, triplicetque componunt: Ita locorum frequentatio multum affert rebus vigoris, & ponderis. Succedunt deinde figuræ, lententiæ, excelsæ, grauès, intensæ, & quod multum iuuat ad grauitatem, aptis verbis in texta, ita magnifica procurret amplificatio.

Exempli gratia: hoc dicitur amplificationis.

Vt si atrox quodpiam facinus, qualis est iniuria augustissimo sacramento illata, esset exaggerandum, post δεινώσει per aliquod πάθος, aut quidpiam simile, dices, quo nomine appellem hoc facinus nescio, multa deinde inquires atrocita nomina, quæ magnitudine huius sceleris victa esse ostendēs, mox intorquebis oratoriam definitionem per synonymiam, & vocabis ποτρεμμum sacriligatorum omnium impietatem cælo, & terris, inferis, & ipsi arsubscendam.

Eodem vestigio rem expones, si modò aures ferant, & sermo patiatur. (Quædam enim adeò scelestasunt, vt honestè commemorari non possint) Verres te deinde ad singula adiuncta Quis, quid, vbi, quibus auxilijs, cur, quomodo, quando, in quibus vberem amplificationis segetem inuenies. Causas etiam inuestigabis tam prodigiõsæ malitiæ, depinges volitantes scelestissimos demonum cateruas, qui Fanaticos Lycanthropos in sanctissimas religiones ardentibus furiarum taxidis instigent.

Adiuncta multum ad amplificationem conferunt.

Ex eo conuerteret stylum ad εὐχρησίαν, quæ res, cui istud sacrilegium comparare possis, facies superiorum scelerum enumerationes, accessus ex historijs deplorata tempora, eruda facta, res sanctas, nihil simile reperire te fatebere, si, si cum hac impietate conferantur, videbuntur Ariani, misericordes Turcæ, religiosi Brasilienfens. Ad summum erumpet graudes figuræ, modò δεινώσει in sceleratos, ad quorum supplicia terra, & maria, & bruta animantes euocabuntur, modo conuertetur primo ad Angelos pacis amare stantes, modò ad

B. Virginem, modò ad Christum ipsum, & super premium rerum omnium Partem. Omnia iura diuina, & humana, leges omnes, & consuetudines, senes, pueri, mulieres, infantuli, pecudes ipsæ ultionem à Deo flagitabunt. Hinc affectus, hinc concitationes, hinc tonitrua, & fulgura.

Is est igitur in rebus grauibus amplificandi modus, qui grandem eloquentiam, & vehementes affectus, & lætera, & spiritum, si quisquam alius desiderat. Prouidendum est autem, vt amplificatio, quod dixit Longinus per δεινώσει fiat, & sensum quasi per scalarum gradus ad maiora procedat. Nam qui post grauia quædam enarrata minuta proferunt, Mædrabuli in morem degenerant. Deinde nõ minus etiam amplificationis flum producendum, ne aut rumpatur, aut supra modum tenuetur; & simile sit corporibus, quæ licet aspectu integra, neruis tamen parum firmantur.

Cæterum hæc duo amplificationis capita in τωρηγορίαν & δεινώσει constituta, siue in locis & figuris, non satis vidit. Erasmus in libro de copia verborum: Nam diuisio formarum amplificationis, quæ affert, certè in eo claudicat, quod putat duas esse, & distinctas amplificationis formas, rem per adinfecta, & circumstantias dilatare, quæ vnã in rem incidunt. Deinde ipsam amplificationem facit speciem dilatationis, cum sit genus. Cæterò qui tyromibus ea quæ tradit, non sunt inutilia, in quorum gratiana hic iuuat aliqua ascribere.

De Amplificationis duodecim modis crebrè vsurpatis.

CAPVT IX.

Primus amplificandi modus per enumerationem partium,

Est, cum sententia breuiter comprehensa, & quasi conuoluta explicatur, vt si dicas quæpiam rem luxu perdidisse, parum est. Ad dilataandum, varias possessionum formas, & dispartes perdendi rationes enumerabis, sic Lucianus in Hæmionides, cum summam dicere potuisset τὴν ἀλατρίαν ἐν μακάριον, explicatis partibus distendit. Εὐδαίμων μὲν ἦν ἀπόστασεν τὸν αὐτὸν ἐς τὸ ἀρχιβέβη, καὶ ἐμπνῆν ἐς τὴν γλασίδα

Δη.

λεπτόντι καὶ ἑμιελῆς, καὶ ἐποβάλλει τοὺς
 δακτύλους ἐσφῆς ὑπὸ πικνῆτι ἀρσει καὶ δι-
 στα, καὶ βαίνειν οὐ ῥυθμῶ, καὶ σύμφωνά ἐῖναι τὰ
 μέλη πρὸς τὸν χορὸν, καὶ τὴν ἁρμονίας ἐκείνης
 διαφυλάττειν τὸ ἴδιον, τῆς φρυγίᾳ τὸ ἔνθεον,
 τὴν ἰωνίαν τὸ βακχεῖον, τῆς δωρίου τὸ περ-
 νόρι, τῆς ἰωνικῆς τὸ γλαφυρόν. ταῦτα μὲν
 οὐκ πάντα ἐμαρμάθηκα παρὰ σοῦ. id est,
 docuisti me iam exacte adaptare tibiam, atq;
 in eius lingulam inspirare te uel quiddam ac
 modulatum, tum commode facillique conta-
 ctu submittere digitos in crebra lulatione
 ac demissione uocis, adhuc ad numerum in-
 gredi, & ut modi congruant ad chorum, præ-
 terea quod cuique harmoniæ generi propri-
 um est obseruari, Phrygiæ diuinum impe-
 tum, Lydiæ Bacchicum furorem, Doriæ gra-
 uitatem ac modestiam, Ioniciæ iucunditatem.

Secundus per antecedentia.

CAPVT X.

Hic admodum affinis est: quoties non
 contenti semel exitum rei proponere, ex
 quo reliqua quæ præcesserunt, perscrutentur
 intelligi, singulatim ea quoque commemoramus,
 per quæ ad eum exitum peruentum est. Huius
 præceptionis hoc erit exemplum: Cicero
 Catilinæ conatus oppressit: id ita locupletab-
 is, Carilinæ nefarios conatus per iuuenes
 perditissimos, totius Romanæ ciuitatis exitum
 atque interuentionem molientes, M. Tul-
 lius Cicero consul sua sagacitate statim odo-
 ratus est, singulari uigilantia peruestigauit,
 summa prudentia reprehendit, miro in Rem-
 pub. studio prodidit, incredibili eloquentia
 conuicit, grauissima authoritate repressit, ar-
 mis extinxit, magna felicitate sustulit.

Item aliud. Ex ea uirgine filium sustulit.
 Hac ratione dilates licebit. Eam uirginem,
 quod esset singulari forma, miserè deperibat.
 Deinde amoris impatiens, simplicem puellæ
 animum promissis sollicitauit, muneribus
 corrupti, blanditijs delinijt, officijs in mutu-
 um amorem pellexit, improbitate uicit, deni-
 que consuetudinem cum ea habuit, ac deuir-
 ginauit. Aliquanto post tempore uerus uir-
 ginis cepit tumescere, factu uidelicet con-
 cepto. Demum exactis nouem mensibus, par-
 tuijt ac puerum peperit.

Item aliud exemplum. Urbem cepit, ita
 poterit ampliari. Principio feciales rem repe-
 titum missi, qui pacis etiam condiciones of-
 ferrent: quas cum oppidani non acciperent,
 copias undique comparat, adiuuet exercitum
 una cum machinis ad urbis mœnia. Illi con-
 tra è muris acriter hostem repellunt, tandem
 hic superior in congressu, consensu mœ-
 nibus urbem inuadit, ac rerum potitur.

Tertius per causas.

CAPVT XI.

Ab hoc rursus non ita vehementer abhor-
 ret, quoties, rem non nudam exponimus,
 sed altius etiam causas reperimus, à quibus
 initijs sit profecta. Veluti si cui non satis sit
 dixisse, bellum intercessisse Gallis cum Nea-
 politanis, uerum etiam addat, quæ fuerint si-
 multatis cause, quis instigator, quæ suscipi-
 endi belli occasio, quæ uincendi spes, quæ u-
 trisque fiducia. Hoc ut dilucidius, quam ut
 egeat præceptione, ita difficile sit exemplum
 nisi plurimis uerbis proponere. Quare super-
 se debimus, & lectorem ad Salustium ac Liui-
 um relegabimus.

Quartus per adiuncta.

CAPVT XII.

Non admodum ab his discrepat, quoties
 non simpliciter proponimus negotium,
 sed enumeramus etiam illa, quæ negotium
 comitantur, uel consequuntur. Quod genus
 sit, Bellum tibi acceptum feremus. hoc pacto
 poteris dicere rem. Exhaustum in barbaros
 milites ærarium, fractam laboribus iuuentu-
 tem, proculcatas segetes, abacta pecora, in-
 census passim uicos ac uillas, desertos agros,
 euerfa mœnia, compilatas domos, direpta fa-
 na, tot orbos fenes, tot orphanos liberos, tot
 uiduas matronas, tot uirgines indigne con-
 stupratas, tot adolescentium licentia deprau-
 atos mores, tantum funerum, tantum luctus,
 tantum lachrymarum. Præterea extinctas ar-
 tes, oppressas leges, oblitteratam religionem,
 confusa diuina humanaque omnia, corrupta
 ciuitatis disciplinam: uniuersum, inquam,

hoc malorum agmen, quod ex bello nas-
 citur, tibi uni feremus acceptum,
 siquidem belli fueris

author.

D d 1

Quintus